

A ZÁSZLÓHAL.

Irta: LEIDENFROST GYULA.

FZELŐTT ^{megnyer} harmincz s egynehány esztendővel sokat bosszankodtak a nápolyi halászok. Minden áldott reggelen csonkán húzták ki a mélyebb vizekbe esténként elhelyezett horgaik zsinegeit, s az összetett horgaikról, a parangalékról, minden nap számos horog tűnt el. Eleinte arra gondoltak, hogy horgaik lopásnak, vagy haragosaik bosszújának estek áldozatul, de ennek ellene mondott az, hogy a horgok egy részét megtalálták. Ezért valami nagyobbfajta hal tömegesebb megjelenésére kezdtek gyanakodni. Az ugyanis, hogy a nagyobb halak a horgot elviszik állkapcsaikban, gyakran megtörténik, de ezúttal a horgok oly nagy számmal tűntek el, hogy méltán gonosz kezek munkájára gondolhattak, a mi különösen a szegényebb s ezért pusztán a horgászásra és a parti halászatra utalt halásznépségnek lassankint érezhető károkat kezdett okozni. Mikor végre megsokalták a dolgot, úgy segítettek rajta, hogy a zsinegek helyett erős rézdrótot alkalmaztak, minek következtében a tettesek zászlóhalak személyében horogra kerültek.

Mintha meg akarták volna ezek a rejtélyes halak a nápolyiakat tréfálni! A nápolyi halászok eladdig csökönyösen tagadták, hogy a pesce bandiera "mint állandó lakós a nápolyi öbölben előfordulna, mivel az ő fenékhálójukba sohasem kerültek zsákmányra. Mindéddig csak igen ritkán megjelenő, vendéghalnak tekintették őket. Pedig már a régi római írók ismerték Nápolyból ezeket a szép ezüstös halakat, s mégis csak 1867-ben fedezték föl újra a nápolyi öbölben. Izletes, puha húsup miatt azóta a nápolyi halcsarnokban nagyon keresett czikké lettek és mivel nem nagyon gyakoriak, meglehetősen magas áruk van.

[A zászlóhalak (*Trachypterus taenia*) a kőszahal-félék csoportjába tartoznak, melyet kizárólag mély tengeri, s azért még manapság is csak kevésbé ismert halak alkotnak.]

[A zászlóhalak ritkán kerülnek hálóba. Leginkább a tenger veti ki egyes példányaikat partra. Anglia és az Orkney szigetek partjaira rendszeren az egyenlítői viharok után vetődnek ki. 1740–1852-ig a skandináv partokon összesen 14, az angol partokon pedig 1750–1884-ig 19 szattyinghalat találtak kivette a partra. Izland partjain is több ízben bukkantak rá.]

A ritka előfordulásból, a mi ezen adatokból is kitészik, GÜNTHER, a kiváló angol ichtyologus és mások nagyon valószínűnek tartották, hogy ezek a halak tetemes mélységekben élnek. Nézetüket az is támogatja, hogy ha a zászlóhal-félék, a mélyből

a felszínre kerülnek, a mélytengeri halakhoz hasonlóan szétroncsolódnak, mivel a nyomás megcsökkenésével a testükben levő gázok (ámbár uszóhólyagjuk nincs) kiterjednek. De erre mutat testalkatuk is. Testük oldalt hosszú és lapos. E miatt más néven *szalaghalaknak* is nevezik őket. Hosszúságuk a több métert is megüti. Így az ezüstös zászlóhal a két métert is meghaladja. A vele közelrokon forgácshal (*Tr. arcticus*), a melyet eddig csak az északi tengerekben találtak, valamivel kisebb, másfél méter hosszú. Sokkal nagyobb a szattyinghal (*Regaleceus Banksii*), melynek egy példánya csaknem hat métert ért el. Hosszúságukkal szemben testük magassága 20–30 centiméter, vastagságuk pedig alig néhány centimétert tesz ki. Hátukon a farkig huzódik a szép vörösszínű és nagyon törékeny hátúszó. Legelső sugarai többnyire hosszúra kinyúlnak a hátúszóból. Farkúszója kicsiny vagy teljesen hiányzik. A szattyinghal úszói narancssárga színűek.

Gyöngén fejlett úszóik miatt csak lassan változtathatják helyüket. Úszásuk inkább kigyózó mozgás, a mi egyes buvárokat arra a gondolatra vezetett, hogy talán ezek a hosszú, vékonytestű halak azok a rejtelmes «tengeri kigyók», a melyekkel a tengerészek néha találkoznak. Ez a vélemény épen nem valószínűtlen, de ellene szól az, hogy ez a hal lassú mozgású, holott a tengeri kigyókat mindig nagyon élénknek látták.

A mélytengeri életmód mellett bizonyít a szalaghalak nagy szeme is. Testüknek színe nagyon szép ezüstös, és csak némelyiknek a háta feketés. Egyes fajok színe olyan szép, hogy költői hasonlatokra ragadják még magukat a komoly természetbuvárokat is. A szattyinghalról például írják, hogy «olyanok, mint a biborroitokkal és drágakövekkel beszegett ezüstszalag».

Akár nagyobb, akár kisebb mélységekben éljenek is e halak, az bizonyos, hogy lakóhelyüket időnként elhagyják s a partok közelébe húzódnak, sőt a szattyinghal, a mely különösen csendes időben keresi föl a partot, állítólag a vizen kívül is képes hosszabb ideig élni. A forgácshal a homokos partokat kedveli, a többi fajok sziklás partok közelében is megtalálhatók. Triest mellett az Adriában az algák közt figyelték meg. A partokat, úgy mint sok más, a mélységet lakó hal ívás idejében keresik föl.

A Földközi-tengerben előforduló szalaghalak közül az ezüstös zászlóhal a leggyakoribb. Az Adriában elég ritka, a Quarneróban többször figyelték meg. Fiume, Buccari, Portoré, Zengg és Carlopago mellett több ízben fogták. Egy másfélméteres példányt a fumei aquariumban is tartottak, de az hamarosan elpusztult.

Az újabb előfordulások mind a nyári hónapokra esnek, így az ívást szintén ekkorára kell tennünk. MATISZ adatai azonban januárból valók és így nagyon valószínű, hogy ezek az érdekes halak a magyar tenger állandó lakói s hogy az ívást kivéve tengerünk legnagyobb mélységeiben tartózkodnak. Ezeknek a mélységeknek az állatvilága azonban — sajnos — ma még ismeretlenebb, mint a sarki tengereké! Pedig ezek a «legnagyobb mélységek» a százhús métert sehol sem lépik túl!

— Az is valószínű, hogy nagyobb számmal élnek vizeinkben, de nálunk nem halásznak. A halászok s a nép közt, a kik pedig az eleven tarisznaraktól kezdve minden ehetőt megesznek, az a hit van elterjedve, hogy a húsa rossz, ehetetlen, sőt mérges! Ugyanezt hiszik Izland lakói is, mert a hollók a partra kivetett forgácshalakat nem

eszik meg! A néphit pedig megdönthetetlen. Dehogy kóstolnák meg! Pedig milyen jó pecsenyétől, sőt keresettől esnek el; hisz a zászlóhal fogásához néhány horgon kívül mi sem szükséges. Még Lussinban is, ha véletlenül zsákmányra kerül, inkább kiszégek az ajtóra, mint nálunk a denevért szokás!

Van még egy másik meggyőződésük is, s ez az, hogy a zászlóhal húsa «elolvad» a napon. Erre vonatkozik a zászlóhalnak partjainkon divó olasz neve is. Nevét valószínűleg onnan vette, hogy a bőre nagyon vékony és finom, s a levegőn hamar szétfoszlik, sőt a húsa is hamar szétesik.

Ívás után eltűnnek. Visszamennek ismeretlen lakóhelyeikre, ismeretlen mélységekbe. Talán épen oda, a hová a Quarneróból az ívás után kitakarodó rengeteg skombri- és szardelli-rajok rejtőznek. Ez a hely azonban ma még épen olyan ismeretlen, mint az övék. Életmódjuk, élettájékuk még ma is ismeretlen. Rájuk vonatkozó adataink hézagosak és bizonytalanok. Ez teszi őket rejtélyessé s egyúttal érdekessé, bár gyönyörű színeik, nagyságuk magukban is rájuk vonják figyelmünket. Rejtélyük megoldása a többi mélyvizi, gazdasági szempontból sokkal fontosabb halak rejtélyének földerítésével függ össze, a mi csak hosszas mélyvizi kutatások útján lesz lehetséges.

